

Sygn. akt VIII U 615/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Zofia Kubalska

Protokolant - sekretarz Ewelina Parol

po rozpoznaniu w dniu 7 stycznia 2016 roku w Lublinie

sprawy J. N.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników

na skutek odwołania J. N.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 19 marca 2015 roku znak (...)

i odwołania J. N.

od decyzji z dnia 14 września 2015 roku znak (...)

o przywrócenie terminu do złożenia zaświadczenia właściwego Urzędu Skarbowego

oddala odwołania.

Sygn. akt VIII U 615/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 marca 2015 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 3a, 5a ust. 1, 5, 6 i 7 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2013, poz. 1403 ze zm.), stwierdził, że J. N. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego, emerytalno-rentowego rolników od 1 kwietnia 2005 roku oraz że ustał obowiązek opłacania składek od tego dnia. W uzasadnieniu podniósł, że wyłączył J. N. z ubezpieczenia społecznego rolników w związku z prowadzeniem przez niego działalności gospodarczej. Wskazał, że zgodnie z art. 5 a ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu rolników w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 maja 2004 roku do 23 sierpnia 2005 roku, osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników i dodatkowo prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą były zobowiązane do złożenia w Kasie zaświadczenia właściwego organu podatkowego o wysokości podatku należnego za rok 2004 w terminie do 14 lutego 2005 roku. Z dokumentów zgromadzonych w toku postępowania wynika, że wnioskodawca rozpoczął działalność w dniu 18 grudnia 2001 roku nie informując o tym fakcie właściwej jednostki Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (k.183 akt KRUS).

Odwołanie od powyższej decyzji złożył J. N. zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie, że podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 kwietnia 2005 roku. W uzasadnieniu podniósł, iż nie został pouczone o obowiązku złożenia zaświadczenia o wysokości podatku w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Ponadto wskazywał, że podatek nigdy nie przekraczał kwoty granicznej. Wskazywał przy tym, że to kryterium podatkowe a nie zachowanie terminu, winni decydować o wyłączeniu z ubezpieczeń społecznych rolników(odwołanie k. 2-4 a.s.) . Powyższe odwołanie zostało zarejestrowane pod sygnaturą VIII U 615/15.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie uzasadniając, jak w treści zaskarżonej decyzji (k. 6-7 a.s.).

Decyzją z dnia 14 września 2015 roku organ rentowy odmówił przywrócenia terminu do złożenia zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za rok 2004. W uzasadnieniu wskazał, że z wniosku o przywrócenie terminu nie wynika, że wystąpiły uzasadnione i udokumentowane okoliczności powodujące niezachowanie powyższego terminu(k. 214 akt KRUS).

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł wnioskodawca, powielając argumentację, jak w poprzednim odwołaniu. Dodatkowo podniósł, że pouczenie zawarte w decyzji z dnia 31 sierpnia 2001 roku w żadnej mierze nie spełnia wymogu wyczerpującego pouczenia, ponieważ nie zawiera żadnej wzmianki o konieczności złożenia zaświadczenia z Urzędu Skarbowego (k. 31-33 a.s.). Powyższe odwołanie zostało zarejestrowane pod sygnaturą VIII U 1697/15/.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie uzasadniając, jak w treści zaskarżonej decyzji (k. 34-35 a.s.).

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2015 roku Sąd połączył sprawy sygnatura akt: 1697/15 i 615/15 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia (k.37 a.s.).

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił i zważył, co następuje:

Decyzją z dnia 31 sierpnia 2001 roku organ rentowy ustalił, że J. N. podlegał ubezpieczeniu rolników od dnia 18 września 2000 roku(k.43v akt KRUS). W informacji zawartej w druku decyzji w pkt 1 został pouczone o obowiązku poinformowania w ciągu 14 dni, Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności . W pkt 2 pouczenia wskazano, że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu. Osoby te z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegają tylko wówczas, gdy złożą w tej sprawie stosowne oświadczenie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Ubezpieczenia Społecznego (k. 43v).

Od dnia 17 października 2001 roku wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą pod firmą „(...)”(zaświadczenie k. 178 akt KRUS, zeznania wnioskodawcy k. 24v-25, 46v-47 a.s.). Z tego tytułu uiszczał podatek dochody w kwotach: w 2001 roku-96,80 złotych, w 2002 roku-1115,10 złotych, w 2003 roku-114,20 złotych, w 2004 roku-139,70 złotych, w 2005 roku-50 złotych, w 2006 roku-342 złote, w 2007 roku-156 złotych, w 2008 roku-66 złotych, w 2010 roku-53 złote, w 2011 roku-128 złotych, w 2013 roku-459 złotych(zaświadczenia k.158,168 akt KRUS). Od dnia 30 maja 2014 roku zawiesił prowadzenie działalności gospodarczej(pismo k. 180 akt KRUS).

Pierwszą z zaskarżonych decyzji z dnia 19 marca 2015 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził , że J. N. nie podlega ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu, macierzyńskiemu i emerytalno-rentowemu rolników od 1 kwietnia 2005 roku oraz ustaje obowiązek opłacania składek od tego dnia(k.183 akt KRUS)..

W dniu 25 sierpnia 2015 roku J. N. złożył wniosek o przywrócenie terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego oraz zaświadczenia organu podatkowego o kwocie należnego podatku. W uzasadnieniu wskazał, że nigdy nie został pouczone o obowiązku złożenia zaświadczenia właściwego organu podatkowego (k. 200-203 akt KRUS).

Decyzją z dnia 14 września 2015 roku organ rentowy odmówił przywrócenia terminu do złożenia zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za rok 2004 (k. 214 akt KRUS).

Powyższy stan faktyczny nie był sporny między stronami. Sąd ustalił go w oparciu o dowody z dokumentów znajdujące się w aktach organu rentowego. Nie budziły one wątpliwości, co do ich autentyczności, formy, treści oraz nie zostały zakwestionowane przez strony, toteż brak było podstaw do odmówienia im waloru wiarygodności. W taki sam sposób Sąd ocenił zeznania wnioskodawcy, jako jasne, logiczne oraz spójne z okolicznościami wynikającymi z analizy zgromadzonej w sprawie dokumentacji.

Odwołania nie są zasadne.

Stosownie do treści art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 873) obowiązującym od dnia 2 maja 2004 roku do dnia 23 sierpnia 2005 roku, rolnik lub domownik, który podlega ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu, jeżeli nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym. W myśl ust. 2 tego przepisu rolnik lub domownik, o którym mowa w ust. 1, podlega nadal ubezpieczeniu, jeżeli w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu tej działalności złoży Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia oraz udokumentuje spełnienie warunków opodatkowania tej działalności w formie zryczałtowanego podatku dochodowego w terminie 7 dni od dnia otrzymania dokumentu ustalającego przez organ podatkowy tę formę opodatkowania. Nadto stosownie do dyspozycji art. 5a ust. 5 w/w ustawy, do dnia 14 lutego każdego roku (obecnie do 31 maja) rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu, zobowiązany jest po rozliczeniu roku podatkowego złożyć Kasie zaświadczenie właściwego organu podatkowego o wysokości należnego podatku za miniony rok. W świetle ust. 7 zmienionego art. 5a niezachowanie terminu, o którym mowa w ust. 5, o ile nadal prowadzona była pozarolnicza działalność gospodarcza, było równoznaczne z zaistnieniem okoliczności powodujących ustanie ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć wspomniane zaświadczenie.

Należy także zaznaczyć, że ustawodawca w chwili ustania ubezpieczenia wnioskodawcy nie przewidywał możliwości przywrócenia terminu do złożenia zaświadczeń, o których mowa w art. 5a ust.4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Dopiero zmiany do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wprowadzone ustawą z dnia 1 lipca 2005 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 150, poz. 1248) obowiązujące od 24 sierpnia 2005 roku wprowadziły instytucję przywrócenia terminu na podstawie art. 5a ust. 7 powołanej ustawy, zgodnie z którym terminy określone w ust. 1 pkt 1 i ust. 4 mogą zostać przywrócone na wniosek zainteresowanego rolnika lub domownika, jeżeli ten rolnik lub domownik udowodni, że niezachowanie terminu nastąpiło wskutek zdarzeń losowych.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do żądania wnioskodawcy przywrócenia terminu do złożenia przedmiotowego zaświadczenia i oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników, wskazać należy, że Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach przedstawione w wyroku z dnia 22 lutego 2007 r., III AUa 2852/05 (Lex nr 339743), że przepis art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 kwietnia 2004 roku nie daje podstawy do przywrócenia ubezpieczonemu terminu. Przepis ten jest przepisem o charakterze materialnym, a nie procesowym i jako taki na gruncie ówczesnie obowiązujących przepisów nie mógł zostać przywrócony.

Zaznaczyć należy również, że bez wątpienia, skarżący nie wykazał, iż uchybił terminowi wskutek wystąpienia zdarzeń losowych. Albowiem pojęcie "zdarzeń losowych", o jakich mowa w art. 5a ust. 7 ustawy z 1990 roku o ubezpieczeniu

społecznym rolników należy utożsamiać z nadzwyczajnym, niepewnym i niezależnym od woli ubezpieczonego zdarzeniem, którego nie mógł przewidzieć i którego nastąpieniu nie mógł zapobiec, pomimo zachowania wymaganej w danych okolicznościach staranności. W zgodzie z takim rozumieniem przestawionego pojęcia, do kategorii zdarzeń losowych zaliczyć trzeba tak zdarzenia związane z działaniami sił przyrody, jak na przykład ogień, powódź i grad, obsunięcie się ziemi lub tąpnięcia, ale także zdarzenia związane z działaniami ludzkimi, jak na przykład nagła i nieprzewidziana choroba, przestępstwo, wypadek komunikacyjny. Nie mogą natomiast być one utożsamiane z brakiem wiedzy o konieczności złożenia w organie rentowym zaświadczenia podatkowego ani brakiem winy w uchybieniu terminowi do dokonania tej czynności. Brak pouczenia ubezpieczonego rolnika o obowiązkach i niezajomość prawa, na które powołuje się wnioskodawca, uzasadniając żądanie przywrócenia terminu do złożenia przedmiotowego zaświadczenia, nie stanowią więc zdarzenia losowego uzasadniającego przywrócenie terminu w rozumieniu art. 5a ust. 7 ustawy (vide Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 lutego 2013 roku III AUa 968/12, LEX nr 1305988, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 czerwca 2013 roku, sygn.. akt III AUa 114/13, LEX nr 1428228)

Przechodząc do oceny prawidłowości decyzji z dnia 13 marca 2015 roku w przedmiocie ustania obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników, wskazać należy, że w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy wskazują, że skarżący już w 2004 roku nie wykonał ciążącego na nim obowiązku przedłożenia Kasie zaświadczenia o wysokości podatku dochodowego. Wobec powyższego trudno mówić o nie wywiązywaniu się Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z powinności informacyjnych, skoro w wyniku zaniedbania zaistniałego po jego stronie organ ten nie miał podstaw przypuszczać, że w przypadku skarżącego ma do czynienia nie tylko z rolnikiem podlegającym stosownemu ubezpieczeniu z mocy ustawy, ale także z osobą prowadzącą równocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą. Ponadto o istnieniu obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, w tym o realizacji konkretnych obowiązków usankcjonowanych w ramach ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (podobnie jak i ustawy o systemie ubezpieczenia społecznych) nie decyduje wola ubezpieczonego czy pracowników organu rentowego, a przepisy prawa stosowane w określonej sytuacji faktycznej. Przepisy w/w ustaw z zakresu ubezpieczeń społecznych są bowiem normami bezwzględnie obowiązującymi i nie zawierają unormowań pozwalających na jakiegokolwiek odstępstwa w tym zakresie. Wskazać przy tym należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2008 roku, sygn. I UK 287/07, (OSNP 2009 nr 13-14, poz.182), wskazał, że Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie miała obowiązku indywidualnego zawiadamiania rolników o konieczności udokumentowania formy opodatkowania oraz wysokości podatku, a także o skutkach jego zaniechania określonych w art. 5 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 873 ze zm.). Nie ma przy tym żadnego znaczenia, że przyczyną nie złożenia oświadczenia było świadome zaniedbanie w wykonaniu obowiązku nałożonego przez ustawodawcę, czy też niewiedza ubezpieczonego. W systemie obowiązującego prawa, nie można, bowiem swej sytuacji prawnej usprawiedliwiać jego niezajomością, tym bardziej, że na skarżącym jako przedsiębiorcy, a zatem profesjonalnym podmiocie, ciąży szczególny obowiązek znajomości przepisów regulujących jego obowiązki. W ocenie Sądu Okręgowego wbrew odmiennemu przekonaniu skarżącego brak jest podstaw do przyjęcia, że Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zobowiązana była do informowania go o zmianie przepisów, a niewykonanie tego obowiązku powoduje, że usprawiedliwionym jest jego zachowanie skutkujące brakiem wykonania obowiązku z art. 5a ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym do dnia 24 sierpnia 2005 roku. Co więcej, w myśl art. 37 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, to właśnie na skarżącym jako rolniku spoczywał obowiązek, by nie czekając na wezwanie, poinformować Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniom społecznym, tym bardziej, że o przedmiotowej powinności skarżący został wyraźnie poinformowany w obejmującej go ubezpieczeniem decyzji KRUS z dnia 31 sierpnia 2001 roku. W świetle dowodów nie budzi wątpliwości, że skarżący nie wykonał ciążącego na nim ustawowego obowiązku przedłożenia Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaświadczenia właściwego organu podatkowego o wysokości podatku należnego za 2004 rok w terminie do dnia 14 lutego 2005 roku. Skoro zatem odwołujący się nie złożył przedmiotowego zaświadczenia w terminie do dnia 14 lutego 2005 roku (oraz stosownego zaświadczenia za lata następne), co wynikało z treści cytowanego powyżej art. 5a ust. 5, to tym samym w stosunku do niego znalazł zastosowanie art. 5a ust. 7 w/w ustawy, w myśl którego niezachowanie powyższego terminu, o ile nadal prowadzona jest pozarolniczą działalność gospodarcza, jest

równoznaczne z zaistnieniem okoliczności powodujących ustanie ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć zaświadczenie i organ rentowy zasadnie uznał, iż wnioskodawca nie podlega ubezpieczeniom społecznym rolników od 1 kwietnia 2005 roku. Ponadto ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w stosunku do odwołującego nastąpiło z mocy prawa, a decyzja Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego miała tu jedynie charakter potwierdzający (deklaratywny), co wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 roku (II UK 336/07) w myśl, którego rolnik, który nie zawiadomi organu rentowego o podjęciu działalności gospodarczej i nie złoży oświadczenia przewidzianego w art. 5a ust. 1 pkt 1 ustawy z 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników w ustawowym terminie, przestaje podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników ex lege.

Dodać należy, że Sąd Okręgowy nie neguje, iż w ostatnich latach orzecznictwo Sądu Najwyższego na tle art. 5a ustawy, do którego nawiązuje Sąd Okręgowy zmierza wyraźnie w kierunku mniej sztywnej wykładni i pozwala na sanowanie uchybień rolnika w zakresie zachowania terminu do zaświadczenia w wysokości podatku w przypadku wadliwości pouczeń lub braku, to orzecznictwo to dotyczy przede wszystkim takich sytuacji, w których rolnik ten spełniałby pozostałe przesłanki podlegania ubezpieczeniu rolniczemu, a jedynie nie złożył zaświadczenia o wysokości podatku (wyrok SN z 20 marca 2013 r. I UK 556/12 ; wyrok SN z 29 maja 2013 r. I UK 641/12). Wskazać przy tym należy, że Sąd Najwyższy nigdzie nie podważał przy tym wyraźnej regulacji art. 37 ust. 1. nakładającej na rolnika obowiązek - bez czekania na wezwanie, w ciągu 14 dni zgłaszania Kasie osoby podlegające ubezpieczeniu w jego gospodarstwie oraz informowania Kasy o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności. Brak jest podstaw aby bagatelizować ten obowiązek nałożony na ubezpieczonych w ustawie, bo nie jest rzeczą Sądu negowanie wyraźnej woli ustawodawcy mającego legitymizację do tworzenia prawa, chyba że Sąd nabrałby wątpliwości w zakresie konstytucyjności takiej regulacji. Skarżący przez wiele lat nie informując rolniczego organu rentowego o prowadzeniu działalności gospodarczej obowiązek ten zignorował.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że zaskarżone decyzje zostały wydane prawidłowo i nie ma podstaw do uwzględnienia odwołań ubezpieczonego, wobec czego podlegały one oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.